

AVİM
AVRASYA İNCELEMELERİ MERKEZİ
CENTER FOR EURASIAN STUDIES

KIBRIS SORUNU İÇİN DOĞAL ÇÖZÜM - 18.02.2021

Tugay ULUÇEVİK

Blog No: 10
19.02.2021

Tugay ULUÇEVİK*

Doğu Akdeniz havzasına istikrarlı barış ve güvenlik açısından baktığımız zaman, 1954-1960 ve 1964-1974 dönemlerinde kaynar kazan veya barut fıçısı olarak nitelendirilen Kıbrıs adasının, 1974 yaz aylarından sonra 46 yıldır sakin bir ada görünümüne büründüğünü görmekteyiz.

Birlemiş Milletler Genel Sekreteri (BMGS) yayınladığı raporlarında Adada askerî durumun sakin olduğunu bildirmektedir. 1974ten itibaren çatışmaların yeniden başlamamış olması Kıbrıs için bir talihtir demektedir.

Adada son 46 yıldır süren askerî çatışmasızlık ve sükûnet ortamının iki temel sebebi vardır:

Birincisi, Türkiyenin 1974 Kıbrıs Barış Harekâtından sonra Adada nüfus bakımından üstün olan tarafı, diğer tarafa karşı askerî güç kullanmaktan caydıran bir askeri kuvvet dengesinin oluşmuş bulunmasıdır.

İkincisi de, 1974ten sonra Kıbrıs adasında ortaya çıkan iki kesimli ve iki ayrı bağımsız ve egemen devletli siyasî coğrafya ile Kıbrıs sorununun aslında fiilen doğal çözümüne kavuşmuş olmasıdır.

Bugün ihtiyaç duyulan, sadece, taraflar arasında doğal çözüm üzerinde bir anlaşmanın yapılmasıdır.

Doğal çözümü yaratan Kıbrıs sorununa ilişkin olgulardır. Kıbrıs adasındaki gerçeklerdir.

Kıbrıs konusundaki gelişmeler doğal mecrasında akmış ve doğal çözüm şeklinin temel taşlarını bir araya getirmiştir.

Kıbrıs sorununa çözüm arayışı hem Kıbrıs sorunundaki hem Adadaki olgulardan ve gerçeklerden hareket edilerek yapılmalıdır.

Oysa, 1968de Birlemiş Milletler (BM) zemininde ve BMGSnin iyi niyet görevi çerçevesinde başlayan, daha sonra 1975 yılından itibaren de BM Güvenlik Konseyinin BMGSye verdiği yeni bir iyi niyet göreviyle günümüze kadar sürdürülen çözüm arayışı; gerçeklerden değil, varsayımlardan yola çıkılarak yapılmıştır.

Hareket noktası olarak alınan varsayım, Adada 1960ta kurulmuş olan Kıbrıs Cumhuriyetinin, Andlaşmalara ve Anayasaya uygun şekilde devam ettiğidir. Bu bağlamda 1963 Aralık ayından bu yana Anayasaya aykırı olarak sadece Rumlardan oluşan Hükûmetin, Kıbrıs Cumhuriyetinin Adadaki Kıbrıs Türk halkını da temsil eden meşru hükûmet olduğu varsayılmaktadır.

Kıbrıs Sorununa İlişkin Gerçekler

Birincisi, Kıbrıs sorununu yaratan Adadaki Türk halkı veya Türkiye değil, Yunanistan ve Kıbrıslı Rumlardır.

Kıbrıs sorunu, Yunanistanın ve Kıbrıslı Rumların Megali Idea ülküsünün, Kıbrıs adası ile ilgili ENOSIS hedefinin ve bunlarla bağlantılı saplantılarının ürünüdür.

İkincisi, Kıbrıs sorunu, Rum-Yunan tarafının iddia ettiği gibi 1974te ortaya çıkmış değildir. Konu, 1954te, ENOSIS amacına yönelik olarak Yunanistan tarafından BM Genel Kurulunun gündemine dahil ettirilmiştir. Böylece uyuşmazlık uluslararası bir sorun niteliği kazanmıştır.

Üçüncü olgu, 1960 Andlaşmalarıyla, Kıbrıstaki iki millî etnik halkın ortak kuruculuğuna ve toplumsal siyasî eşitliğine dayalı ve anayasal düzen bakımından işlevsel federasyon vasfına sahip bir ortaklık Devletinin kurulmuş olmasıdır. Böylece çözümün iç dengesi sağlanmıştır.

1960 Antlaşmalarıyla, Türkiyeye ve Yunanistana Kıbrısla ilgili olarak tanınan eşit haklar ve yetkilerle de çözüm şeklinin dış dengesi kurulmuştur.

Ayrıca İngiltereye de garantör statüsü verilmiştir. Adada kendi egemen toprağı olarak iki askerî üsse sahip olması sağlanmıştır.

Dördüncü olgu olarak, Kıbrıs Adasının 1974te değil 1963 Aralık ayında ikiye bölündüğünü vurgulamak isterim. Bölünmeyi temsil eden ve harita üzerinde yeşil kalemle çizildiği için yeşil hat olarak adlandırılmıştır. Haritaya çizgiyi, 1963 Aralık ayında Andlaşmalara göre Adada bulunan Türk ve Yunan askerleriyle, İngilterenin egemen üslerindeki askerlerinden oluşan geçici barış Kuvveti Komutanı İngiliz Tümgeneral Peter Young tarafından çizilmiştir.

Beşincisi, Yunanistanın 1954te başlattığı siyasî ENOSIS girişimlerine 1963 Aralık ayından itibaren askerî yöntemlerle devam etmiş olmasıdır. Yunanistanın desteğindeki ve Yunan

subayların komutasındaki EOKA terör çetesinin, Kıbrıs Türk halkını hedef alan ve tarihe kanlı Noel olarak geçmiş olan etnik temizlik hareketini başlatmasıdır.

ENOSIS emeliyle, Rumlar ve Yunanistan, 1960 Kıbrıs eşit ortaklık Devletini yıkmışlardır.

Yunanistanın Başbakanlarından Andreas Papandreou Namlunun Ucundaki Demokrasi isimli kitabında, babası olan Başbakan George Papandreounun 1964 Haziranında Kıbrısa gizlice yirmi bin Yunan askerinin girmesini sağladığını ifşa etmiştir.

Bu gelişmeler üzerine Kıbrıs konusu 1963 Aralık ayı sonunda BM Güvenlik Konseyinin gündemine girmiştir.

Yunan Generali Grivas Komutasındaki Rum Millî Muhafız ordusu Kasım 1967de Kıbrıs Türk Halkına saldırarak ve 29 soydaşımızı şehit ederek ENOSIS teşebbüsünde bulunmuştur.

Altıncı olgu, Rum-Yunan ikilisinin, 1963 Aralık ayından sonra, Kıbrıs Türk halkını silâh zoruyla ve sert ekonomik abluka tedbirleriyle tabut veya bavul sloganıyla ifade ettikleri, ya ölüm ya adayı terketme seçeneklerinden birini tercih etmeğe mecbur bırakma çabalarıdır.

BMGS Kıbrıs Türk halkının o dönemde yaşamak zorunda bırakıldığı şartları gerçek kuşatma olarak tanımlamıştır.

Yedinci tarihî olgu olarak Adadaki Yunan birliklerinin 15 Temmuz 1974te gerçekleştirdiği askerî darbe ENOSISi ilân girişiminde bulunmuş olduğudur. Bu girişim Barış Harekâtıyla Türkiye tarafından sonuçsuz bırakılmıştır.

Dolayısıyla Kıbrıs sorununun sorunun yarım asırdan fazla bir zamandır diplomatik ve siyasî bir çözüme kavuşamadan kalmasında, Kıbrıs Türk Tarafının ve Türkiyenin sorumluluğu yoktur.

Federal Çözüm Olmayacağı Kesinleşti

1968den 1974 ortasına kadar süren toplumlararası müzakerelerde Kıbrıs Türk tarafının hedefi Rumlarla iç içe yaşadıkları siyasî coğrafyada sadece yerel özerklik elde etmek olmuştur. Rum tarafı bunu dahi kabul etmemiştir. 1980den itibaren BM Güvelik Konseyi çözüm için iki toplumlu, iki kesimli federasyon hedefine yönelmiştir.

Kıbrıs Türk tarafı Türkiyenin de desteğiyle federal çözüm öngören BM girişimlerine destek vermiştir. Rum tarafı reddetmiştir.

2004te Kıbrıs sorununun tarihinde ilk defa olarak tam teşekküllü bir müzakere mekanizmasıyla ortaya iki eyaletli, iki kesimli federal Devlet kurulmasını öngören bir çözüm plânı çıkmıştır. BMGS Kofi Annanın ismiyle anılan bu plânı Türkiye dahil, uluslararası bütün aktörler desteklemişlerdir. Rumlar bu plânı da referandumla reddetmiş, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (KKTC) halkı ise kabul etmiştir.

Böylece BM parametrelerine göre Kıbrısta federal çözüm kurulmasının mümkün

olamayacağı belli olmuştur.

Plânın Rum tarafınca reddedilmesinden sonraki gelişmeler içinde BMGS Annan şayet Rumlar siyasî eşitliğe dayalı bir federal yapı içinde Kıbrıslı Türklerle gücü ve refahı paylaşmaya hazırlarsa, bunu sadece sözle değil, hareketleriyle de ortaya koymalıdırlar değerlendirmesini yapmıştır.

Bu değerlendirmenin yapılmasından bu yana 17 yıl geçmiştir. Kıbrıslı Rumlar, Kıbrıs Türk halkı ile bir federal ortaklık devletinde siyasî gücü ve refahı paylaşma iradesini hiçbir şekil ve ölçüde göstermiş değillerdir. Doğu Akdenizdeki hidrokarbon yataklarından istifade edilmesi bahsinde ortaya koydukları tutum da bu irade yokluğunun en bariz teyididir.

Kıbrıs sorunuyla ilgili gelişmelerin akışı içinde Kıbrıs sorununun doğal çözümünden kaçmak için ortaya atılan suni çözüm seçenekleri, tek tek tüketilmiştir. Gelişmeler, tek bir çözüm seçeneği olarak sorununun doğal çözümünü bütün ilgili taraflara ve BM Güvenlik Konseyine âdeta dayatır hale gelmiştir.

Adada 1974ten bu yana iki ayrı siyasî coğrafya; dil, din, kültür, millî ülkü bakımından birbirlerinden farklı iki halk; iki devlet; iki ayrı halk iradesi ve demokrasi mevcuttur.

24 Nisan 2004 tarihinde Annan Plânı üzerinde iki ayrı Devletde ayrı ayrı referandumlar düzenlenmiş olması ve iki halkın iradelerine ayrı ayrı başvurulmuş olması bu gerçeğin kanıtıdır.

KKTC olgusu ve gerçeği uluslararası kabul görmeden anlaşmaya dayanan bir çözüm ortaya çıkamayacağını uluslararası camia artık anlama basiretini göstermelidir. KKTC ve Türkiye kararlı bir duruşlarıyla bu anlayışın doğmasını hızlandırmalıdır.

KKTC gerçeği göz ardı edilerek, çözüm arayışlarının sürdürülmesi, suni çözüm şekillerinin dayatılması, Adada fiilen oluşmuş bulunan mevcut dengelerin bozulması sonucunu doğuracaktır. Böylece yapılan iş, aslında çözüm ve barış arayışı değil, Kıbrısta ve Doğu Akdenizde ciddi sorunlar, dertler, gaileler yaratma arayışı olacaktır.

BM Güvenlik Konseyi ve Avrupa Birliği (AB) Adada şimdiye kadar anlaşmaya dayanan bir çözüm çıkmamış olmasında kendi mesuliyetlerinin bulunduğunu da artık görmelidir.

BM Güvenlik Konseyi, kabul ettiği 4 Mart 1964 tarihli ve 186 sayılı kararla; AB de Kıbrıs sorunu çözülmeden ve Türkiye de AB üyesi olmadan Kıbrıs Rum tarafını Kıbrıs Cumhuriyeti ismiyle AB üyesi olarak kabul etmekle, hem de bunu Rumların Annan Plânının reddetmiş olmalarına rağmen yapmakla; Rum-Yunan ikilisini Kıbrıs sorununun çözümüne ihtiyaç duymaz ve çözümsüzlükten de rahatsız olmaz duruma getirmiş oldukları hakikatini artık idrak etmelidirler.

Doğal Çözüm, Egemen Eşitlik Temelinde İki Devletli Çözüm

Kıbrıs sorununa ilişkin gerçeklerin 1954ten bu yana 67 yıl boyunca akışı, netice itibariyle, çözüm için tek seçenek bırakmıştır.

Bu çözüm şeklinin de Adadaki iki ayrı bağımsız ve egemen Devlet arasında egemen eşitlik temelinde akdedilecek bir barış, iyi komşuluk, dostluk ve işbirliği andlaşmasıyla ortaya çıkacak çözüm olduğunu düşünüyorum.

Bu sonucun elde edilebilmesine hazırlık olmak üzere, KKTCnin ve Türkiyenin, BMGSye 1975te verilmiş olan iyi niyet görevi çerçevesinde müzakere sürecine verdikleri desteği sona erdirmelerinin ve KKTCnin Türkiyeye ilâve olarak başkaca Devletler ve BM sistemi tarafından da tanınması için ortak girişimlerini uygun bir zamanlamayla başlatmalarının gerektiğine inanmaktayım.

Yunanistan Türkiyenin Dostluğunun Değerini Anlamalıdır

Unutmayalım ki Anavatanımız ve Mavi Vatanımız bir bütündür. Ege Denizinin ve Doğu Akdenizin ve bu çerçevede Kıbrıs Adasının Vatanımızın ve Mavi Vatanımızın güvenliği bakımından önemini vurgulamama lüzum yoktur. Kıbrıs üzerindeki uyuşmazlığın, bizatihi Kıbrıs sorununa ilişkin ve Kıbrıs adasındaki gerçeklere uygun akılcı, adil, kalıcı, sürekli bir çözüme ulaştırılması, Doğu Akdenizde istikrarlı bir barış ve güvenlik ortamı yaratılmasına da büyük ölçüde katkı yapacaktır.

Temennim odur ki, Kıbrıs Rum-Yunan ikilisi Kıbrıs sorunundaki çözümsüzlüğü AB çerçevesinde Türkiye aleyhinde istismar etme politikasının kendilerine uzun vadede bir fayda sağlamayacağını gecikmeksizin idrak ederler ve Kıbrısta gerçekçi, kalıcı bir çözümün kendi öz çıkarları için de faydasını çok geçmeden görme dirayetini gösterirler. Türkiyenin dostluğunun kendilerine olan faydasının da bilincine varırlar.

**Büyükelçi (E)*

***Resim: Al Jazeera*

Yazar hakkında :

Atıfta bulunmak için: ULUÇEVİK, Tugay. 2026. "KIBRIS SORUNU İÇİN DOĞAL ÇÖZÜM - 18.02.2021." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Blog No.2021 / 10. Şubat 19. Erişim Kasım 21, 2026. https://avim.org.tr/Blog/KIBRIS-SORUNU-ICIN-DOGAL-COZUM-18-02-2021

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE
Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax**: +90 (312) 438 50 26
@avimorgtr
https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi
E-Posta: info@avim.org.tr
http://avim.org.tr

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır